

favorezca el progreso y para que se sostenga y arraigue la tendencia á la nivelación de los precios en todos los mercados del universo.»

¡Quién había de decir que á pesar de tales pronósticos, cuarenta años después, sería tan encarnizada como es hoy la lucha de la producción; se establecerían barreras casi prohibitivas en muchas naciones, y vendrían períodos de carestía industrial casi tan grande como la de entonces para muchos artículos!

El progreso ha sido asombroso en lo material; pero la lucha de los intereses particulares y las necesidades y exigencias han crecido también de un modo no esperado. ¡Bien haya, pues, el siglo XX, si á los grandes adelantos materiales que realizará, logra añadir el progreso económico y la paz social!

RICARDO BECERRO DE BENGOA.

ECHEZAR, ETA BERTAKO AZAROKO EGUN BAT

I

Echezar iñoiz ez da dirutzen echea,
Dirutzetan badago ondo bizitzea;
Baña, nik Echezarren pozezko kabia
Daukat, an naizelako jayo ta azia.

Neretzat Echezar det onena arkitzen,
Zergatikan enauten berriak poztutzen;
Anche zalako jayo, ta ill nere aita,
Bere aita ta aren aita ere baita.

Echezar argatik det nere goitizena,
Mundu onetan au zat onragarriena;
Naizelako euskaldun uts eta garbia,
Asaba Tubalgandik zuzen etorria.

Echezar mendi batek dauka malkarrean,
Ichasoa du bistan osgarbi danean;
Añ da leku alaia, ain da egokia,

Ikusteko goizean laster eguzkia.

Beko kamio ondoan andik da ageri,
Eche berri bat, izen duena Jauregi,
Non bizi dan markes bat, oso aberatsa,
Baña, aren bizitza da neretzat latza.

Alperrik berak ditu dirutza aundiak,
Alperrik koche asko, naidiñ bat zaldiak;
Baserriak ugari, morroiak ez guchi,
Baña markesa triste beti det ikusi.

Zergatik art eztuen seme-alabarik,
Mirabeakin bizi bera da bakarrik;
Andrea euki arren, dauka zoratua,
Bi urteokiñ gela baten zerratua.

¡Zeiñ bizimodu latza, arena benetan!
Ez diot nik iñori nai mundu onetan,
Alaitasuna opa diot nik nai nori,
Batez ere auzoko gure markesari.

Baña, gaur kanta nai det, Azaroan guri
Gertatu zitzaiguna, ari eta neri;
Dalako gertaera egokia oso;
Zeiñ etzaidan sekulan neroni aztuko.

Mendiak zuenean gorde eguzkia,
Gabak zabaldu baño len chit estalkia;
Idiak larakoan nituen nik lotu,
Golda eta area gurdian kargatu.

Pipa ere chit bete ta suaz pizturik,
Keia goruntz, chistua lurrera botarik,
Banetorren echeruntz, bertsoak kantatzen,
Buruan berez berez ziranak sortutzen.

Zeintzuek diran letraz gauz jarritakoak,
Izan arren balio oso guchikoak;
Irakurleak emen orainche lenbizi,
Paper onetan ditzan guztiak ikusi.

II

Fumatzen duela ere, Erregek badakit nik,
Eizean aspertutzean, asnas artzen jarririk;

Ordea, artu ez arren onen belar merkerik
 Aposte egingo nuke eztiola gustorik,
 Abanoari ark artzen nik piponi lakorik.

Gañera ez dala bizi, lasai nerau bezela,
 Basotik ez daramala nere poz au echera;
 Koroia da chit pisua, izan arren ederra;
 Itzalgarri arin bat da, berriz nire kapela;
 Aññ ardura guchirekin ¿non bizi ni onela?

Badakit errege dala ondasunez chit aundi,
 Baita askoz dituala geyago eskalari,
 Nola ezin dion eman premiadun danari,
 Atzetik gero dabilatzaz gerragiñan berari,
 Baña ¿al da nere kontra bear bada bat ari?

Jenerala chit burruka bukatzean eseri
 Oi da, gusto emateko gorputz nekatuari,
 Ematen diola baita su puroren bateri,
 Fumatzeko; baña lasai ¿arrek al du ipiñi,
 Ikustean zeinbat odol egin duen iñuri?

Ainbeste negar kurriska dituela entzuten,
 Ainbat ill ta erituri diela begiratzen,
 ¿Miñez badu Jeneralak puroko keia artzen,
 Nik ez det maiz itzalpean pipa mochau betetzen,
 Ta entzunaz chori kantak atsegiñez fumatzen?

Merkataria sarritan dijoa fumatuaz,
 Feriatik echeruntza burua urratuaz,
 Atsegiñik artu gabe pipako ke gozuaz,
 Gogoratu oi dalako bakarrikan diruaz;
 ¿Noiz dijoa ni bezela bertsoak moldatuaz?

Tratu ona egiñ arren, ark ezin du kantatu,
 Geyago irabaztea zuelako pentsatu,
 Aberastutzen ari da, baña ezin da poztu,
 Zulo bat du biotzean, ezin dana itsutu,
 Ta urteko laboreaz ¿ni enaiz bai, kontentzu?

Irurogeita bost urte euki arren gañean,
 Orañdikan zama ona darabilt bizkarrean;
 Berrogeitak daramazkit igaroak lanean,
 Idi, gurdi, laya, goldaz, ta berdin aitzurrean;
 Ala ere miñez enaiz iñoiz etzan oyea.

Egia da zartu naiz ta, azkena zait urbiltzen;
Baña, enau asko orrek beñik beiñ ni beldurtzen;
Atoz eriotza, atoz, zerura joan naiten,
An ez dalako negarrik iñoiz ere entzuten,
Eta kantua bakarrik zatalako gustatzen.

Aida gorri, aida churi, kantatuaz goazen,
Igarorikan eguna gari saill bat ereiten,
Igaz baño giro ohea izan dalako aurtan,
¿Enaiz bada sayatuko bertsoak ateratzen,
Nere biotzeko poza dedala argiratzen?

Baña, danen aurretikan esperantza Jaunagan
Jarria det, zeren uzta ona degun beragan;
Alperrik nekazariak neke asko eraman,
¿Zer balio dio baña, egiñ arren sendo lan,
Zeruak laguntasunik ezpadio nai eman?

Larretikan datorrela or da ere semea,
Chincherri otsak diote: badator artaldean;
Andreak egosi dezan batutzean esnea,
Ta gogoa nik jateko nola dedan irnea,
Jaungoikoari eskerrak ¡o! zer dicha nerea!

Onelañen nijoala nere koplak kantatzen,
Pipa ere zijoala ondoraño gastatzen;
Eskopetaz sonburuan, purotzar bat fumatzen,
Gaztañadi batetikan markesa zait irtetzen,
Ta: aifñ pozik ¿nola bizi aiz ez dit bada galdetzen?

Erantzun nion nik: Jauna, enaiz dirutzen jabe,
Echezarren baña bizi natzayo alegere,
Andre on bat daukat eta ditugu iru seme;
Nekazari lenengoa, bestea arrantzale,
Irugarrena artzaia, dalako ardizale.

Zarrena Jauna, nai nuke oñordeko nik utzi;
Echezarren egiñ dedin ni bezelañen bizi;
Aingeru bat da andrea ark zuena irichi,
Urrikaltsu, zur ta garbi, ta Jaunaren beldurti,
Alabatztat orregatik guk oi degu iduki.

Arrantzalea bizi da ezkondata kalean,
Berea du chalupa ta, ichasoko lanean;
Nola dan begiratua gastatzeko bidean,

Ta poliki duelako aurreratzen urtean,
Iñoiz ez du ontzako bat berak falta echean.

Artzaia ezkongai degu, bera Kuban izana,
Osasunakin etorri ala ere ura da,
Nolako gauzak kontatzen ark dizkigun bai, jauna,
Ango gerra azaldutzen duen bezela bada,
Echezarko pake ona ¿askoz obe ez alda?

Oraindikan beste lore on bat gurean bada,
Jakiñ beza baiña jauna, ura degu alaba;
Beste aizpa gabetanik maitegarri bakarra,
Eta berez bera nola zan monja bat bezala,
Dote diñaz aspaldi da komentura joana.

Nere umeai begira, atsegiñez nago ni,
Ematen didatelako danak poza neroni;
Emen nai izaterik semerik merkatari,
Baizik arrantzale, artzai, ta geyen nekazari;
Zergatik ori diodan beti eska Jaunari.

Nekazaria lurrean dalako zimendua,
Artzaia da bigarrena, edo ondorengua,
Arrantzale irugarren dudarik gabekua,
Oñean egongo bada zutik, lerden mundua,
¿Bestela elitzateke gizartea galdua?

Bizibide oiek dira nere ustez onenak,
Iruretan nik dakuskit kristaurik garbienak,
Iruretan leyalen ta euskaldunik zaillenak,
Gordetzen dituztelako oitura on zarrenak,
Antziñako guraso on gureak zituztenak.

Azkenez jauna, maiz neri alaitzen zait barrua,
Oroitzean guregatik bizi dala bekua,
Oroitzean guregatik bizi dala goikua,
Nola markes, zeñ errege, baita Aita Santua,
Kantaturik gure lana dala bedeinkatua.

Markes jaunak au entzunik bereala puro bat
Eman zidan, esanikan: zaukazkit doatsutzat,
Alperrik nik kabiartzat Jauregi berri daukat,
Echezar izanagatik bizileku zuretzat,
Zere poza anche dago, ez bestean neretzat.

Alašen kontu kontari eldu giñan gurera,

Semea ere artaldeaz laster zan gu bezela;
Fumatzeko ari eman nion puro ederra,
Arkume guri batekin markesari eskerra,
Geroztikan ura ta gu adiskide chit gera.

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

LOS MARINOS BASCOS

Conferencia pronunciada en San Juan de Luz, el día 21 de Agosto de 1897, por el Diputado provincial de Guipúzcoa D. Joaquín Pavía y Bermingham

(CONTINUACIÓN)

Guerras y tratados de Guipúzcoa con Inglaterra

A.—El principal enemigo de los bascos fué Inglaterra: digresión sobre la Guiena ó Ducado de Aquitania; comprendía la Gascuña, la Basconia y el Bearne; D.ª Leonor, Duquesa de Aquitania, divorciada de Luis VII de Francia casa en 1152 con el Duque de Normandía, Enrique II de Inglaterra; primeras luchas en 1257; vasallaje de los Duques al rey de Francia: Felipe el Hermoso y Eduardo I: paz de 1302: nuevas guerras y paz de Bretigny en 1360 proclamando la independencia del Ducado de Aquitania; el Príncipe Negro; termina en 1451 la dominación inglesa.

Matrimonio de Alfonso VIII de Castilla con Leonor hija de Enrique II de Inglaterra en 1160: expedición del Rey de Castilla á Gascuña en 1204; sublevación de Gastón, Conde de Bearne; Alfonso X casa á su hermana Leonor con Eduardo Príncipe de Gales en 1254 dándole en dote la Gascuña; enlace de la Infanta Isabel de Castilla con Juan de Inglaterra Duque de Normandía, en 1310; matrimonios de las infantas Constanza é Isabel hijas de don Pedro el Cruel con los Duques de Lancaster y York hijos de Eduardo III de Inglaterra; Catalina de Inglaterra hija de Constanza se casa con Enrique III de Castilla.